

Sociální psychologie

Doc. PhDr. Eva Urbanovská, Ph.D.

Co je a čím se zabývá sociální psychologie

- Věda o sociální interakci a interpersonálních (sociálních) vlivech.
- Zaměřuje se zejména na psychickou stránku této interakce.
- Zkoumá, jak se člověk v sociálních situacích utváří a jak v nich působí na své sociální prostředí.
- Umožňuje porozumět tomu, jak myšlenky, city a chování jedinců jsou ovlivňované aktuální, představovanou nebo naznačovanou přítomností jiných.

Dimenze sociální psychologie

- Intrapersonální -změny a důsledky spol. života uvnitř osobnosti
- Interpersonální – mezilidské vztahy (kontakt, jevy ve skupině)
- Společenská – (neosobní) – produkty společenského života (tradice, normy, mechanismy společenské kontroly...)

Vývoj sociální psychologie jako vědy

Počátek – pozorování vlivu přítomnosti jiných lidí na výkon jedince (cyklisté)

1. etapa (1908 -1945) – E. Ross a W. McDougall – učebnice Social Psychology; studie W. I. Thomase, F. Znanieckeho (tematika sociálních postojů); 1921 The Journal of Abnormal and Social Psychology; 30. léta další studie (teorie agrese, vůdcovské styly, sociální učení); 1935 – The Handbook of Social Psychology

2. etapa (1945-1969) – 1954 - druhá edice The Handbook of Social Psychology; Festinger – teorie kognitivní dizonance; základy atribuční teorie

3. etapa (1970 – současnost) – 1985, 1998 – třetí a čtvrtá edice The Handbook of Social Psychology

Zkušební okruhy ze sociální psychologie

Předmět sociální psychologie. Vývoj sociální psychologie.
Metody sociální psychologie a jejich aplikace v praxi (*in Řezáč, 1998*).

Determinace lidské psychiky. Otázka socializace lidského jedince.
Formy sociálního učení.

Sociální a interpersonální percepce. Formování dojmu, hodnocení vnímaných osob. Druhy informací o člověku. Faktory působící na interpersonální percepci. Selektce vnímaných podnětů. Chyby interpersonální percepce, stereotypy.

Sociální interakce. Druhy interakce (kooperace, soupeření, konflikt, transformace). Asertivita. Agrese.

Sociální komunikace, verbální a neverbální komunikace, komunikační struktura.

Zkušební okruhy - pokračování

Sociální postoje - podstata, funkce, vlastnosti, struktura, utváření a změny. Teorie kognitivní disonance. Předsudky.

Osobnost v sociálních situacích. Sociální pozice, status, role, prestiž.

Sociální skupina, její znaky, klasifikace. Skupinová struktura a dynamika. Vliv skupiny na činnost jedince. Mechanismy sociálního tlaku, konformita.

Chování člověka v zátěžových situacích. Stres, frustrace. Strategie zvládnání stresu.

Literatura

- URBANOVSKÁ, E. *Sociální psychologie a psychologie zdraví. Distanční studijní text*. Opava: SU FVP, 2019.
- KOUKOLA, B. , URBANOVSKÁ, E. *Sociální psychologie*. Opava: SU FVP, 2017.
- URBANOVSKÁ, E. *Sociální a pedagogická psychologie. Texty k distančnímu vzdělávání*. Olomouc: VUP, 2006. ISBN 80-244-1410-4
- Čáp, J. – Mareš, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. 655 s. ISBN 80- 7178-463-X.
- Čížková, J. *Přehled sociální psychologie*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000.
- HAYESOVÁ, N. *Základy sociální psychologie*. Praha: Portál, 1998.
- NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*. 1.vyd. Praha: Academia, 2000.
- ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998.
- URBANOVSKÁ, E. *Škola, stres a adolescenti*. Olomouc: VUP, 2010.

Socializace

Determinace

- = příčinná podmíněnost veškerého dění, prožívání, chování, vzájemný vztah příčiny a důsledku,
- různá pojetí determinace lidské psychiky a vývoje od přeceňování sociálních nebo biologických faktorů = je to základní otázka psychologie
 - ***Environmentální teorie*** – (behaviorismus) vývoj jedince, jeho osobnost určena vnějšími faktory, Locke, Watson – tabula rasa (vycvičím z dítěte co budu chtít)
 - ***Nativistické teorie*** – určenost vrozenými mechanismy (Freud)
 - Dnes = interakční pojetí determinace osobnosti (biologická + sociální + psychologická + duchovní)

Vymezení pojmu a cíle socializace

- = proces individuálního vývoje ve společenských podmínkách,
- začleňování (vrůstání) jedince do společnosti.
- Přeměna z biologického individua ve společenskou bytost se specificky lidskou psychikou.

- Cíle socializace:
 - rozvinutí druhových vlastností člověka (typicky lidské chování a prožívání),
 - rozvinutí znaků jeho konkrétní přináležitosti (národní, státní, církevní),
 - impuls pro rozvinutí jeho individuálních zvláštností (spolu se socializací probíhá proces individuace)

Výsledek socializace

- Socializované „JÁ“, sociálně zralá osobnost, schopná přizpůsobovat se, zasahovat do svého prostředí, být připraven chovat se žádoucím způsobem,
- Schopná:
 - postarat se o sebe i jiné
 - předvídat důsledky svého chování
 - aktivní adaptace
 - empatie
 - altruismu
 - prožívat vinu, existence svědomí
 - sebeovládání a seberegulace;
 - sebeúcty a sebeakceptace, seberealizace
 - odolná vůči zátěži

Proces socializace

- Determinanty – zrání + socializační činitele (interakce jedince a společnosti)
- Komplexní proces (tři úrovně psychiky)
- Celoživotní proces, fáze:
 - Primární, sekundární
- Obsah socializace – vyplývá ze společnosti
 - způsob činností, zvyky, jazyk, poznatky, normy, postoje, ideály, hodnoty...
- Záměrná a nezáměrná

Mechanizmy socializace

Sociální učení (osvojování si komplexních způsobů chování):

- Sociální posilování (zpevnění) – odměna, trest
- Nápodoba (podstata, výhody, nevýhody)
- Identifikace (obranná, anaklitická, závistná)
- Kanalizace
- Sociální anticipace

Děkuji za
pozornost

Kontakt:

eva.urbanovska@fvp.slu.cz

evaurb@volny.cz